

הלכות פסח סימן תסו

תשש חמוץ (מהחיל), (לב) והפנהג במדינות אלו שלא לאכל (לג) כרפס שקורין (טו) ופריון, (לד) או נענעליין (מהחיל), (לה) מיהו אינן אוסרין (ס) תעברתן. וכן נראה לי: ט תבשיל שנתפשיל ונמצא בו שעורים או חטים, (לו) *אם נתבקעו ממש *הרי כל התבשיל (לי) אסור, ואם לא נתבקעו ממש, התבשיל מותר. הגה ואין המנהג בן, (לז) אלא אוסרים (יט) הכל במשהו (לט) אפילו לא נתבקעו. ואותם חטים

באר היטב

התעברת אפילו בימי בלילות צוקר בהימ וקה"ג יש להקל במ"ש כ"ס טו. ע"ש, מיהו בדבש פסח כד"מ דאם נתערב מצט מפני בתבשיל בפסח אין לאסרו, משמע דאם נתערב בפחות מ"ס אסור ונצנץ מ"ש ס"ק טו, וכן עקר. אבל בכרפס ואנף אין להתמיר אפילו פחות מ"ס, מ"א, ע"ש, ועח"י: (יט) הכל. תפסו וספד וגם הפלים שששמשו פהם וה"ה שאר תבשילין

שקורין טראפ"י או לאטוארי"ג נוקטין להחמיר. וצנץ בספר גני"ה: (טו) ופריון. וכתב במ"א: וטובא"ק דרך לשרוהו בקשר, וצריך לקרוא בתוך או לעשות מחצה לפניו, וא"כ ה"ה ככרפס, ע"ש. וע"ל סימן תנא מדין פלים העובעים בכרפס שאין להשתמש בו בפסח: (יז) תעברתן. קאי על כל הנזק למעלה, ואפילו בפחות מ"ס ג"כ שרי. וצוקר"ג ג"כ אין לאסר

באר הגולה

ובן פסח חס"ו. וצ"ל בן דע. דהא שכתב הרמ"א: ולכן יש לזהר וכו' או פשמים מולפין על החטים, נטט איתא דמלתא דטעמטא לוקחין חטים לטענה, אבל היא הדין כל מיני צנץ, ודע עוד, דבבית"וסף איתא דיש פוסקים שסוברין דיש חלוק בין שריה מרבה לזליפה מועטת, אכן המחבר סתם בזה. וכתב הש"י, דהמדהעתיק המחבר שיטת רבנו אפרים דלכן א"צ בקובע משום דמינח נתיי (ולדודה אין צריך לטולק בין זליפה מועטת למרובה), משמע מהך דאין זליפה מועטת אסור, והעיקר הגדול וכן השתקף במשנה ברורה, ובדקדקו קצא"ה גם בפי"ח, והעלת'שבת הקמחין, אמנם בפי"ח משמע דדע"ה דרך למחילה יש לזהר בזליפה מועטת שלא לכוונתם לאכלם בפסח, וכן גס"רן דעת הפרי תרש, שצ"ל מה שכתב הרמ"א: שלא יבואו וכו' כי אז אפילו לא נתבקעו אסורות, פסח הפרי תרש זה לשונו: פרוש, בקשרו רב השמים עד שהשק היה שרוי במים וכו', אבל למחילה פשיטא שיש לזהר אפילו בזליפה מועטת, עד כאן לשונו, ומשמע בבית"א טאיר דבדיעבד במקום הפסד מרבה יש לסמוך על זה: * אם נתבקעו ממש. אפילו טרק כל'שואו (פמ"ג): * הרי כל התבשיל אסור. עין משנה ברורה מה שכתבתי דאסור בהנאה, והוא מדברי האחרונים. ובאמת לפי מה שפסק המחבר לקמן בסעיף שאסור זה דאסור למכור לנקרי וכו', ה"י נמי דבית"א דאסור למכור התבשיל לנכרי, דאינה נמכרת ביותר בשביל פליטת משהו שנבלע מן החטה, ואין לומר דהיא פניי כשהחטה צדון פתובה, המסוף דברי המחבר משמע דברשאי אסור בתבשיל אף לאחר שהסיר להחטה מנהגו, וצריך עיון: * אפילו לא נתבקעו. עין משנה ברורה מה שכתבתי בשם הח"י"ע"ק. והנה אף דאיתא אחרונים העתיקו דברי חס"ו לדנא, מכל מקום נראה לי דהשקל דבר

עבר והשקה אותן אין לאסר אחר הפסח, דיש כמה ספקות בזה, עין בחק"י"ע"ק: (לב) והמנהג במדינות אלו שלא לאכל וכו'. אבל לשהותן מותר: (לג) כרפס. שמתפין איתן (טו) בטלח להעמיד לשראותו, וכן מניחין עליו שאור לחור למראיתו. וכתבו האחרונים, דאף כרפס הגדול בגנה ביתו ונקור בו' מתמץ, נהגין בו אסור מפני מראית העין, שהפסח אינו נקוי במדינות אלו ויסקרו שהוא פסח והוא מקורחמים, מה שאין כן שאר כל הפירות שנתבקעו על ידי ישראל ונקור בהם מקמץ, שאין חוששין בהם למראית העין, לפי שהן מצויין והכל יודעין שלפעמים מבישין אותם על ידי ישראל. עוד כתבו, כי הטבא"ק דרך לשרותו בשכר בקצת מקומות, וצריך לסגרו בתוך או לעשות מחצה לפניו⁴³, וכן הכרפס במקומות שנוהגין בו אסור. וכתב הח"י"א"ד, שחוקר אצל האמנים שעושין שנו"י" טבא"ק⁴⁴ (דהינן ששואפין בחטם), מלהלחים הפעקל טבא"ק⁴⁵ בני"י נקף, ונדע שצ"י"נסך אסור בהנאה (טו) מדיקא, ואס"פן ראוי לזהר שלא לשאף אותה טבא"ק אף כל השנה. והנה כל זה כתב הח"י"א"ד בזמנו, אבל עתה יש לחקור אצל האמנים אם עושין כן: (לד) או נענעליין⁴⁶. מפני ששורין אותן במי"שעורים קדם שמתבשין אותן⁴⁷ אפילו בפחות מששים, (נט) קאי על כל הנזק לזיל בהג"ה זו,

והפנים, ולא מחמירין כל כך מחמת חשש בעלמא. (ס) מיהו, לענין דבש (סא) ובלילות צוקר"ג יש מחמירין לאסר אם לא היה לששים בתבשיל נגדו, (סב) ומכל מקום במקום הפסד מרובה או מניעת שמחת יום טוב יש להקל: ט (לו) אם נתבקעו ממש. הנה בפמ"א איכא פלגא לענין להיתח שעורין בטנים, דיש שסוברין דלא ה"י חמץ עד שנתבקעו ממש, ויש שסוברין דאם הם נפתחים בל"ק עד שקורבין להתבקעו גס"פן אסורין, (סג) ונקטין לחמץ לענין למיכל אותם בעציהו דאסור אפילו לא נתבקעו ממש, אבל לענין לאסור התבשיל שנמצאו בו הנרענין, שהוא רק אסור משהו דרבנן, נקטין לקלא דאין אוסרין עד שנתבקעו ממש, זהו באור דעת המחבר: (לז) אסור. אפילו (מז) בהנאה. וגם כל (סח) בריש שששמשו בהם בתבשיל זה בעודו חם שהיה סולדת חם אסורין להשתמש בהן בפסח, אלא צריך להנעין עד אחר הפסח, כמו שנתבאר בר"ש סימן תמו. ואם נתערב מצט מתבשיל זה לתבשיל אחר, (סו) גם אוהו התבשיל אסור, וכן אם נשתמש בו בפ"י שהגיס בו בקבוצה זו לקבוצה אחרת בעידה וותם (סא) גס"פן נאסר הכל, דכיון דאסורו במשהו אמרין דגם כאן כולט משהו: (לה) אלא אוסרים הכל. היט (סב) התבשיל וגם כל הפלים שששמשו לתבשיל, ובב"ל לדעת המחבר דנתבקעו. והנה דעת חס"ו בסעיף קטן טו דאסור התבשיל אף בהנאה, אכן הח"י"ע"ק ועוד כמה (סג) אחרונים הסכימו דבמקום הפסד מרבה יש לסמוך להתיר על-פל פנים בהנאה⁴⁸: (לט) אפילו לא

שער הצינץ

(ט) דרכי"משה: (ס) ומה שנוהגין למקל בסתם יין אינו אלא מטעם הפסד מרבה, עין ביורה"דעה סימן קכג ושם בח"א: (סא) מנאברהם ושי"א: (טו) אחרונים: (ס) עין טגן אברהם שפסק לענין דבש שלא להתיר בפחות מששים, ובאמת לפי דבריו היה לו להחמיר אפילו בכרפס, דיש בדרכי"משה אברהם קאי וכן סתם גם כן הפסד מרובה: אכן אעקרא דיקא אזילנא, דמאי רצנה הוא בדרכי"משה. שנה לשנו' בדרכי"משה ה"ה ש"לפנינו: דכדאי הוא הרא"ש לקמך עליו בקטאי קנא, קל' שכן לפי מה שכתבו לעיל סימן תמו דלענין אסור משהו דרבנן לא מחזיקין אסור בדיעבד, עד כאן לשונו. והלא מטהלה קמב דכדאי הוא הרא"ש וכו', וידוע דהרא"ש סובר דלא מחזיקין אסור קל' לא לענין דבש ולא לענין כרפס, ולענין פטוריות סומכין עליו. ומה שכתב אחר כך בל"שפן וכו' נצה לומר, בפסד דאם רק אסור משאו בנדיא יש לסמוך להקל, אלא האמת דבדרכי"משה שלפני הפגוראברהם לא היה פחות מבת פל'שפן. ועין באור הג"א, ומשמע שפתיק פשיטת הפגוראברהם שלא להתיר בפחות מששים, והוא מחמיר בכל דבר, וכמו שפסק המאמר"מדיפי הפ"ל, דאם נבוא להתמיר צריך להתמיר בכל דבר, ומכל מקום למעשה קשה להתמיר אחר דכל האחרונים הקלו בזה: (סא) כן משמע מה"י"א"ד, עין שם שכתב שעל-פיר"כ יש בו חמץ גמור, ולדידה מסתברא שאסור אפילו המעורבות ורי שנוהי בששים. ועין בחס"ד"משה דמשמע מנה דצוקר"ג קנדי"ל⁶¹ שצנץ דיו כמו בלילת צוקר"ג⁶², וכן כתב הג"י: (סב) קיור"יים ותג"ר, וכן משמע פפ"ר"מנדים: (סג) הר"ף: (סד) אחרונים: (סה) מגוראברהם בשם הב"ח ושי"א: (סו) דתרי לח בלח ולדברי הכל אסור⁶⁴: (סז) מנאברהם ושי"א. ועין באל"ה רבה שכתב דדוקא כפי יש להתמיר לאסור מטעם דאין לו פליטה מגופו או לה בלח וכו'⁶⁵, אבל כבש שששמש בו משהו ונתערבו החטיות ויש רב פגורו ומכיר החטיות, ששאר מותר. ועין בפרי"מנדים שכתב דבהנאה בנדיא יש להתיר וכן חס"ים בספר תשובה מאהבדו, ובמקום הפסד מרבה וקניעת שמחת יום טוב יש להתיר אפילו בהנאה: (סח) שם. ונראה דבזה אם ה"י כפי מקבוצה זו לקבוצה ששיא עלי' שני אין להתמיר אף אם ה"י סולדת כיון דאינו אלא מנהג⁶⁶: (סט) בגד"שע והג"י ומקור"ניים: מר"ה: 1 צפון, 2 טבא, 3 סכר, 4 טבא לקרחה, 5 חבילת טבא, 6 גבישי סכר מבשל שקוף.

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תַּסוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לג]

וְצִרִיךְ לְסַגְרוֹ בְּחֶדֶר אִי לְעִשׂוֹת מַחְצָה לְפָנֵינוּ(38).

שאומרים 'תרי משהו, ואטורים את התערובת השניה, זה מה שכתב השעה"צ כאן שבתערובת לח בלח לדברי הכל אסור, כלומר אף לדברי הט"ז.

ובטעמו של הט"ז, כתב הפמ"ג (משב"ז שם) שאין בכוחו של משהו הבלוע בחתיכה להדפלת אפילו על ידי בישול, אך כאשר התערובת היא לח בלח שבה הכל מתערב יחד ואין צורך שהמשהו יפלט כדי שהוא יתערב בהיתר השני, מודה הט"ז שתרי משהו אמרינן'.

טעם אחר בדעת הט"ז, כתב היד יהודה (שם פי' הארוך ס"ק יז ד"ה והבורח) שרק ממשו או טעמו של איסור יכול לאסור דבר אחר, ולפיכך החתיכה הראשונה שבלעה משהו מהאיסור עצמו נאסרת, אבל החתיכה השניה שאינה בולעת מהאיסור עצמו, אלא רק מהמשהו הבלוע בחתיכה הראשונה, אינה נאסרת, וכן כתב החו"א (יר"ד סי' לד ס"ק א).

[שעה"צ ס"ק יז]

טעם דאין לו פליטה מגופו או לח בלח וכו' (41).

41) ביאור דבריו, דין זה שכתב שהגיס בה קדירה שנמצאה בה חיטה ואחר כך הגיס בה קדירה אחרת אסורה, כתב הטור בשם הרוקח, והקשה הט"ז (ס"ק יז) והרי הכף בלעה רק משהו מטעם החיטה, ואם כן אין אותו משהו יכול לחזור ולאסור את הקדירה השניה, שכן 'תרי משהו לא אמרינן' [ראה הערה קודמת שכן היא דעת הט"ז]. ותירץ הא"ר (סי' תמו ס"ק א), שמשוהו שנבלע בכף שונה ממשוהו שנבלע בדבר מאכל, שכן כשהוא נבלע בדבר מאכל, הרי הוא נדבק בו ושוב אינו חוזר ונפלט ממנו [ולפיכך 'תרי משהו לא אמרינן']. אבל כשהוא נבלע בכף, הואיל ולכף אין טעם משלה, אין הוא נשאר דבוק בה וחוזר ונפלט בקדירה האחרת.

[שעה"צ ס"ק טח]

דין דאין אלא מנתג(42).

42) וכפי שכתב הרמ"א לעיל (סי' תמו ס"ג), שאף על פי שעיקר ההלכה היא שכלי שני אינו מפליט ומבליע, מי"מ לענין פסח טוב לחוש לדעת המחמירים.

[משנ"ב ס"ק לח]

יש לסמך להתייה על-פל-פנים בהנ"ל(43).

43) הוכחה לכך שהרמ"א סובר שמותר בהנאה, דייק החק יעקב (ס"ק כו) מלשון הרמ"א (סי"י) כתב 'ובמדינות אלו נהגים לשרוף וכו' ואילו בסעיף זה כתב 'ואין המנהג כן אלא אוסרים וכו' הרי שבענינו אין נהגים לשרוף, אלא הרי הוא מותר בהנאה.

38) ונחלקו האחרונים אם דין זה הוא דוקא בטבק המיועד לעישון, או גם בטבק המיועד להרחה, שהבית מאיר (ס"ח) כתב שדין זה הוא דוקא בטבק המיועד לעישון, לפי שטבק המיועד להרחה אינו ראוי לאכילת כלב, ולפיכך הרי הוא כעפרא דארעא ומותר ליהנות ממנו [כמבואר בשו"ע לעיל (סי' תמב ס"ב)], לעומת זאת, טבק המיועד לעישון אף שגם הוא אינו ראוי לאכילת כלב, מי"מ משום חומרא שיש לנהוג ברין חמץ יש להחשיב את העישון כאכילה, ואכילה אסורה אפילו אם נפסל החמץ מאכילת כלב, שכשאוכלו 'אחשביה' בדבר הראוי לאכילה, כפי שכתב השו"ע לעיל (שם ס"ד) ובמשנ"ב שם (ס"ק כא).

לעומת זאת, בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' רמב) כתב שמדובר הן בטבק המיועד לעישון והן בטבק המיועד להרחה, שאף על פי שהם נפסלו מאכילת כלב, מי"מ כיון שמתחילה הם עשויים להרחה ולעישון, ולדברים אלו הם ראויים גם לאחר שנפסלו מאכילת כלב, לפיכך שם חמץ עליהם ואסור ליהנות מהם. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שבות יצחק פסח פכ"ח עמ' שיב), גם דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פי"ז ס"ק ד) שאסור לעשן בפסח סיגירות שמעורב בהן חמץ. עוד בענין האטורים והמתירים עישון סיגירות שמעורב בהן חמץ, ראה בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' טז), ומה שכתבנו לעיל (סי' תמב ס"ק כא).

ובזמנינו אכן מערבים בסיגירות מיני חמץ שונים (ספר תשובות והנהגות ח"ד סי' צו אות א; שבות יצחק שם).

[משנ"ב ס"ק לד]

מְגֵי שְׂשׂוּרִין אוֹמְן בְּמִי-שְׂעוּרִים קָדָם שְׂמִיבְשִׁין אוֹמְן(39).

39) אף בזמנינו קיים חשש זה, שכן נהגים לשרות את הציפורן בספירט קדם היבוש (קובץ מבית לוי ח"ה עמ' סד). גם הגרי"י קניבסקי לא השתמש בציפורן בהבדלה בפסח, מהמת החשש הנ"ל (ארחות רבנו ח"ב עמ' פז).

[שעה"צ ס"ק לו]

דמ"י לח בלח ולקריי פלל אסור(40).

40) כלומר, נחלקו הט"ז והש"ך ברין חתיכה שבלעה משהו חמץ שנפלה לתבשיל, אם התבשיל נאסר, שהט"ז כתב (יר"ד סי' צב ס"ק טו) שתרי משהו לא אמרינן, ואין התבשיל נאסר [ובתנאי שידע מי היא החתיכה, והוציאו אותה מהתבשיל]. והש"ך בסקודות הכסף (שם) חולק וסובר שתרי משהו אמרינן, שאותו משהו הבלוע בחתיכה הראשונה נפלט לתוך התבשיל, ואסור אותו במשהו. וכתב שם הט"ז שבתערובת של לח בלח אף דעתו היא

הַלְבוּת פֶּסַח בְּיָמֵי תַסוּ עַב בְּאֵר הַגּוֹלָה

או שְׁעוּרִים (מ) שוֹרְפִים אוֹתָם: י' תַרְנַגְלַת מִבְּשִׁיל שְׁנִמְצָא בָּהּ בְּפֶסַח חֻשָּׁה מִבְּקַעַת, (מא) מִתַּר לְמִכְרָה לְאִינוֹ-יְהוּדִי, שְׁאִינָה נִמְכָּרַת יוֹתֵר בִּיקָר בְּשִׁבִיל חֻשָּׁה שְׁנִמְצָאָת בְּתוֹכָהּ. הַנָּה (מב) וּבְמִדְוֵינֹת אֵלוּ [*] נוֹהֲגִין לְשׂוֹף הַכֹּל (וַעֲנִן לְעִיל סִימָן תַּמּוּ סְעִיף ג) (מג) יִנְאָם נִמְצָאָת בְּיוֹם שְׁמִינֵי שֶׁל פֶּסַח, (מד) מִתַּר (יט) לְהַשְׁהוּתָה עַד אַחַר הַפֶּסַח: י' אֵם נִמְצָאָת חֻשָּׁה (מה) בְּקוֹעָה בְּעֶשֶׂה אוּ בְּמִצָּה אֲפוּיָה, י'סִיר מִמֶּנָּה (מו) כְּדֵי נְטִילַת מְקוֹם, וְהַשְׂאָר מִתַּר. י'וֹשֵׁ מִי שְׂאוּסֵר (מז) כָּל הַעֶסֶה יֵאוּ אוֹתָהּ מִצָּה, וְרֵאוּי לְחַשׁ לְדַבְרֵי, אִם לֹא בְּמִקוֹם הַפֶּסַח מִרְבָּה אוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק: הַגָּה (ס) [כ] וְכֵן נוֹהֲגִין תוֹף הַפֶּסַח (מח) לְאָסֵר לְאָסֵר בְּהַיָּטָב

בְּאֵר הַיָּטָב

שְׁנִמְצָאָת בְּהֵן מֵאוֹתוֹ תְּבִשִׁיל אוּ הַשְׁתַּמְשֵׁה עִם אוֹתָן כֻּלִּים הַכֹּל אִסוּר, וְכֵן נוֹהֲגִין אִמְ"ג דְּאִיקָא תְּרֵי מִשְׁהוּ אֲחֵרֹנִים, וְדִלָּא קְטִי, וְדִלָּא קְמִשִׁיל סִימָן תַּמּוּ סִימָן ב, ע"ש. וְכַתֵּב חֲחִ"י: מְדָלָא כְּתֵב הֵרֵב כָּאֵן שוֹרְפִין הַכֹּל כְּמִשִׁיל בְּסְעִיף י, וְדִיא נִרְאָה דְּרַעַת הֵרֵב הֵיכָא דִּלָּא נִתְבַּקְעוּ עִמָּשׁ דְּרַעַת כֹּל גּוֹדְלֵי פּוֹקִיקִים לְהַמִּיר הַתְּבִשִׁיל אֲפִלוּ בְּאֲכִילָה, א"כ בִּי בְּחִמְרָא זֶה לְאָסֵר בְּאֲכִילָה וְלֹא בְּהִנְאָה, ע"ש. וַעֲנִן ט"ז ס"ס זֶה וְכַסִּיק טו. וְכַתֵּב הַבִּיחַ דְּעִכָּם נִתְרַבְּכָה הַחֻשָּׁה כְּעִינָן, דָּאֵם לֹא-יִכֵּן אִין לְאָסֵר כָּלָל, וְכ"כ הַטִּיז: (ט) לְהַשְׁהוּתָה. מִשְׁמֵם דִּתְרֵי סַפֵּק י"ט סַפֵּק ח'ל, וְהַשְׁרִיבַת מִשְׁהוּ תְּרֵי דְרַבְנָן לְכֹן מְקַלְטֵין לְהַשְׁהוּתָה, וְכ"ש לְעֵנָן נְטִילָפִי דְּאֵנוּ עִתְמִירִין בְּפֶסַח כְּמִשִׁיל סִימָן תַּמּוּ, מִתַּר לְהַשְׁהוּתָה בִּישִׁי הַאֲחֵרוֹן דְּקִיל הוּא מִתְעַרְבַת דְּמִשְׁהוּ, אֲכָל בְּחִמְץ גָּמוּר דְּאִסוּר מְדֹאוּרְתָא, אִף בִּישִׁי אֲחֵרוֹן אִסוּר עִכָּם מִדְּרַבְנָן, וְדוֹקָא אִם נִמְצָא בְּיוֹם ח', אֲכָל אִם נִמְצָאָת תוֹף הַפֶּסַח צִירָף לְשׂוֹף וְלִבְשֵׁ הַכֹּל כְּחִ"ה, וְנָאֵם נִמְצָא בְּשִׁבְעֵי שֶׁל פֶּסַח, עִמְשִׁיל בְּסִימָן תַּמּוּ סִימָן ד: (כ) [כ] וְכֵן נוֹהֲגִין. הַלְבוּשׁ הַאֲרִיף לְהַשִּׁיג עַל הֵרֵב בְּהֵן נִדְעוּתוֹ לְהַמִּיר בְּעֶשֶׂה כָּל עֵנָן, שְׁאִינוּ בִּישׁ בְּצוּנָן, שְׁעִי הַהֲתַעֲשָׂוֹת בְּעֶשֶׂה מִבְּעוֹד חֻשָּׁה וּמִתַּחֲפִיץ וְאִסוּר כֹּל הַעֶסֶה תוֹף הַפֶּסַח אִם הַלְבוּשׁ וְכֵן בְּלִחְמֵי אִף בְּצוּנָן, שֶׁלֹּשׁ לְחַשׁ לְפָרוּרֵי, וְכֵן הַגָּלָה הַאִיז וְשֶׁפֶן מִסְקָנָה הַבִּיחַ וְהַרְשִׁיל, עִמְ"א וְט"ו. וְכַתֵּב חֲחִ"י: וְחִי"ם נִיל, לְפִי מִישׁ לְעִיל דָּאֵם חֻשָּׁה אִינָה בְּקוֹעָה דְּלֹשׁ לְהַמִּיר בְּהִנְאָה בְּהַטִּי, א"כ

ע"ש. וְהַשְׂרֵי מְסִיק, דְּאִף דְּלַעֲנָן שְׂאָר צוּנָן יֵשׁ לְהַמִּיר כְּרַעַת הַלְבוּשׁ, מִי"ם בְּעֶשֶׂה עִמְ"א וְשֶׁפֶן מִסְקָנָה הַבִּיחַ וְהַרְשִׁיל, עִמְ"א וְט"ו. וְכַתֵּב חֲחִ"י: וְחִי"ם נִיל, לְפִי מִישׁ לְעִיל דָּאֵם חֻשָּׁה אִינָה בְּקוֹעָה דְּלֹשׁ לְהַמִּיר בְּהִנְאָה בְּהַטִּי, א"כ

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

נְתַבְּקָעוּ, מְדַסְתָּם הַרְמִ"א, (ע) מִשְׁמַע דִּלָּא מִחְלְקִינָן בֵּין אִם הוּא קְרוּבָה לְבִקְוָה אוּ לֹא, מִשְׁוֹם דְּאִין אֵנוּ בְּקִיאִין בְּהֵן, מִכֹּל מְקוֹם הַסְּבִימָנוּ (עא) בְּפֶה אֲחֵרֹנִים דְּעַל-פְּלִ-פְּנִים נִתְרַבְּכָה כְּעִינָן, דָּאֵם לֹא נִתְרַבְּף אֲפִלוּ נִמְצָא בְּחִמְץ אִין לְאָסֵר. עוֹד כְּתָבוּ (עב) הַאֲחֵרֹנִים, דְּאֲפִלוּ אִם נִמְצָא בְּתְבִשִׁיל גִּי גִרְעִינִים שֶׁלֹּא (ג) שוֹרְפִים אוֹתָם, עִין לְעִיל סִימָן תַּמּוּ סְעִיף א: י' (מא) מִתַּר לְמִכְרָה לְאִינוֹ-יְהוּדִי, שְׁאִינָה נִמְכָּרַת יוֹתֵר בִּיקָר בְּשִׁבִיל חֻשָּׁה שְׁנִמְצָאָת בְּתוֹכָהּ. הַנָּה (מב) וּבְמִדְוֵינֹת אֵלוּ וְכַסִּיק טו. וְכַתֵּב הַבִּיחַ דְּעִכָּם נִתְרַבְּכָה הַחֻשָּׁה כְּעִינָן, דָּאֵם לֹא-יִכֵּן אִין לְאָסֵר כָּלָל, וְכ"כ הַטִּיז: (ט) לְהַשְׁהוּתָה. מִשְׁמֵם דִּתְרֵי סַפֵּק י"ט סַפֵּק ח'ל, וְהַשְׁרִיבַת מִשְׁהוּ תְּרֵי דְרַבְנָן לְכֹן מְקַלְטֵין לְהַשְׁהוּתָה, וְכ"ש לְעֵנָן נְטִילָפִי דְּאֵנוּ עִתְמִירִין בְּפֶסַח כְּמִשִׁיל סִימָן תַּמּוּ, מִתַּר לְהַשְׁהוּתָה בִּישִׁי הַאֲחֵרוֹן דְּקִיל הוּא מִתְעַרְבַת דְּמִשְׁהוּ, אֲכָל בְּחִמְץ גָּמוּר דְּאִסוּר מְדֹאוּרְתָא, אִף בִּישִׁי אֲחֵרוֹן אִסוּר עִכָּם מִדְּרַבְנָן, וְדוֹקָא אִם נִמְצָא בְּיוֹם ח', אֲכָל אִם נִמְצָאָת תוֹף הַפֶּסַח צִירָף לְשׂוֹף וְלִבְשֵׁ הַכֹּל כְּחִ"ה, וְנָאֵם נִמְצָא בְּשִׁבְעֵי שֶׁל פֶּסַח, עִמְשִׁיל בְּסִימָן תַּמּוּ סִימָן ד: (כ) [כ] וְכֵן נוֹהֲגִין. הַלְבוּשׁ הַאֲרִיף לְהַשִּׁיג עַל הֵרֵב בְּהֵן נִדְעוּתוֹ לְהַמִּיר בְּעֶשֶׂה כָּל עֵנָן, שְׁאִינוּ בִּישׁ בְּצוּנָן, שְׁעִי הַהֲתַעֲשָׂוֹת בְּעֶשֶׂה מִבְּעוֹד חֻשָּׁה וּמִתַּחֲפִיץ וְאִסוּר כֹּל הַעֶסֶה תוֹף הַפֶּסַח אִם הַלְבוּשׁ וְכֵן בְּלִחְמֵי אִף בְּצוּנָן, שֶׁלֹּשׁ לְחַשׁ לְפָרוּרֵי, וְכֵן הַגָּלָה הַאִיז וְשֶׁפֶן מִסְקָנָה הַבִּיחַ וְהַרְשִׁיל, עִמְ"א וְט"ו. וְכַתֵּב חֲחִ"י: וְחִי"ם נִיל, לְפִי מִישׁ לְעִיל דָּאֵם חֻשָּׁה אִינָה בְּקוֹעָה דְּלֹשׁ לְהַמִּיר בְּהִנְאָה בְּהַטִּי, א"כ

שְׁעַר הַצִּיּוֹן

(ע) בֵּן מִשְׁמַע מֵאֲחֵרֹנִים: (עא) בִּיחַ וְט"ו וְכַתֵּב חֲחִ"י: וְחִי"ם נִיל, לְפִי מִישׁ לְעִיל דָּאֵם חֻשָּׁה אִינָה בְּקוֹעָה דְּלֹשׁ לְהַמִּיר בְּהִנְאָה בְּהַטִּי, א"כ

הלכות פסח סימן תסו

אוקה מצה שנמצא בה החטה ומטירין את האחרות, בין (מט) שנמצא בה אפונה או חנה, *ואמרין כן נמצאת כן (כא) [כא] היתה, ואם נמצאת בעסה, אסרין כל העסה. (ג) ונדקא תוף הפסח, אכל קדם הפסח אין אסרין

פאר היטב

כ"ש כן בצונן דעת הרבה מוסקים להחיר בכל ענין, והמקל אף באכילה לא הקסיד האפשר דאף בהתקצו יש להקל בצונן בה"ט. ע"ש: (כא) היתה. פי' דאמרין עפה נפלה לתוף הפסח האת ולא היתה בעסה מעולם. וכתב ה"א, דאם החטה היא מלאה מים ומלחלח מעבר אל עבר אי"כ נראה שהיתה במים ובעסה אי"כ יש לאסור על העסה, ומ"מ אי א"כא למתלי שהיתה בלויצה במקום אחד מפניה ונפלה לתוף הפסח מלפניו, והכל לפי הענין, כי תולין במצוי בין להקל בין להחמיר משום דלא מתוקנין אסור, הינו נזקא במקום למקום או מתמיכה לתמיכה, אבל מומן לזמן בחדא תמיכה מתוקנין אסורא, כגון אם יש בידו עסה וחתך ממנו ונשאר בידו חתיכת עסה ונמצא עליה חטה, אסורים בלם. דאמרין שמא היתה מקום, וגם אין לומר דהו"ו ס"ס, דשקא לא נתחמצה הו"ו ספק חסרון דיעצה ולא הו"ו ספק, וכי"פ הש"ו בס"ק יד. ע"ש. וענין פ"ח י"ד סימן מא ס"ק יא, והתשובה צ"צ סימן מג, והתשובה פנים מאירות סימן טו, והתשובה שבות יעקב ח"ב סימן יז וסימן יט. כתב פתשוכח

שערי תשובה

ח"ט בענין שנמצא במצות שמורות אפירות חטים במקצת מהם תודע שלא היו בתוף הפסח רק שהמקרה נתנה בטעות למין חטים בתוך הפסח שלטי המצות, יש להחמיר ולאסור מין שנמצאו פסח חטים יש לחשש שיתקבצו פסח, ואף אם נודע שלא היה בקיעות יש לחשש שאם לא נקלה זפת באור ושוב יבואו פסח, ע"ש: [כא] היתה. עב"ט. וכתב בשו"ת ושב הכהן סימן ו: כלי שנחבשל בו הפסח יערה ממנו לכלי אחר ויכלי אחר נמצא טמא, או אם היה בו כלל המכשיל נגד טמא נמצא יש להקל במכשיל הנשאר בכלי ראשון, ואם אין ששים דאיכא אסור דאיתקא יש להחמיר.

ולא מקרי ספק כלל. וכתב עוד ב"מ"א, והא דאמרין כן נמצא כן הנה הנה אכל מומן לזמן בחדא תמיכה מתוקנין אסורא, כגון אם יש בידו עסה וחתך ממנו ונשאר בידו חתיכת עסה ונמצא עליה חטה, אסורים בלם. דאמרין שמא היתה מקום, וגם אין לומר דהו"ו ס"ס, דשקא לא נתחמצה הו"ו ספק חסרון דיעצה ולא הו"ו ספק, וכי"פ הש"ו בס"ק יד. ע"ש. וענין פ"ח י"ד סימן מא ס"ק יא, והתשובה צ"צ סימן מג, והתשובה פנים מאירות סימן טו, והתשובה שבות יעקב ח"ב סימן יז וסימן יט. כתב פתשוכח

משנה ברורה

הרמ"א (פג) משמע דאיסור בלה אפילו בהפסד מרובה, מכל מקום בהתקבצה ולא נתבקע (פד) אפשר שיש להקל בהפסד מרובה על ידי נטילת מקום: (מט) שנמצא בה פשוטה אפונה. כן צריך לומר, ותינו, בין שנמצאת החטה במצה לאחר אפסתה, או כשהיא צדן בצק לאחר שצנצקה, או בתחית עסה, ולא אמרין שהיתה החטה מתחלה בעסה הגדולה ונאסרה בלה, אלא כן נמצא כן הנה, דהינו שפאן נמצאת החטה עכשיו במצה זו או בתחית עסה זו, כן היתה בתחלה בשפלה (דהינו לאחר שנתחכה ממנה המצה נפלה החטה לתוכה), ולא נפלה מעולם לתוף עסה הגדולה⁶⁶, שאין מתוקנין אסור במקום למקום, ואם החטה היא מלאה מים ומלחלח מעבר אל עבר, אסור נכר שהיה במים ובעסה, (פס) יש לאסור כל העסה; ומכל מקום אי א"כא למתלי שהיתה בלויצה במקום אחד ממים ונקלה לתוף הפסח, הכל לפי הענין, כי תולין במצוי בין להקל בין להחמיר ולא מקרי ספק כלל. ומי שהיה בידו עסה וחתך ממנו פמה מצות ונתן לאחרים, ונשאר מצה אחת בידו ונמצאת עליה חטה, כל המצות שמאותה עסה אסורות, דאמרין שמא היתה באותה עסה קדם שנתכה לתחיות, דאף הלא מתוקנין אסורא במקום למקום וכו' ולא מתמיכה לתמיכה, מומן לזמן מתוקנין אסורא ואמרין שמא היתה בעסה זו מקום שנתחכה⁶⁷ [מ"א ושי"א]. (פו) ויש מאחרונים דסבירא להו דאף כן יש להקל בשאר מצות משום ספק-ספקא: שמא עתה נפלה, ואם תמצי לומר מקום, שמא לא נתחמצה עד עתה, (פי) ובמקום הפסד מרובה יש לסמוך להקל. וכתב מגן-אברהם הפ"ל, שכן הדין באחד שלקח טחבית קרוב בקצרה והוליכו לבית אחר או למקום אחר, ויש נמצא חטה בקוצרה, הכרוב שבטחבית מותר, דאין מתוקנין ממקום למקום ואמרין כן נמצא כן הנה, רוצה לומר, השתא בקצרה נפל; אבל אם נמצא החטה בטחבית, או אף מה שבקצרה בבית אחר אסור, דהו"ו הוא (כח) מומן לזמן ומתוקנין למפרע. ומכל מקום, במקום הפסד מרובה (פט) יש להקל אפילו אם נמצא בטחבית לאותן הפעל-בתיים שלקחו מקדם, דיש ספק-ספקא: שמא עכשיו נפל בטחבית⁶⁸, ואם תמצי לומר מקדם, שמא לא נתחמצה החטה עד עכשיו, אם לא שלקחו תכף נמצא בטחבית, שלא היה היתה להתחמץ בזה הזמן. (ס) ויש מאחרונים שכתבו, דכל זה נהמנצה החטה עד עכשיו, אבל אם לא נתבקעה רק בשנתחכה, יש להחיר אפילו הכרוב שבטחבית אם יש שם הפסד מרובה, (סג) מוכן ספק-ספקא⁶⁹. ואם אין הציור עולה על-גבי הכרוב, (סד) בלאו הכי יש להחיר הכרוב שבטחבית, (סו) דלא הו"ו עולה שם כביש רק דין מלוח, ואינו אסור רק מקום שנמצא עליו והשאר מותר, כמו שכתב רמ"א בהג"ה בסעיף יד. כתב הח"י אדם, דייג"ע-ס'קנא"ס שנתחכן במדינתנו לעשות צל פסח, יש לזהר לברר היגד"ע קדם נתינת המים, דמצוי להמצא בהם גרעינין: (ג) ונדקא תוף הפסח. שאז

שער הציין

(פג) אף דבחק-יעקב מספיק בזה⁵⁵, בדרבי-משה הארץ מוכח כמו שכתבתי, וכן כתב בהגמ"ש⁵⁶: (כז) חק-יעקב. ואף דהוא לא תכיר רק צונן ומשמע דקאי אעסה, מכל מקום מספיק דהוא הדין לענין מצה אפורה, דתחמת אפורה לבד הלא ספי בקדי נטילה, וטעם האוסרין בלה, משום שפלישה מתפשטת בכלה על-ידי הפסח, ואם-כן לא צריך בזה אפורה מעשה. ואף שיש לחלק קצת⁶⁶, מכל מקום הלא כן אסור ספק-ספקא, חלקא בעיני דוקא נתבקע ודלמא הלכה כרעה ראשונה [וכן משמע בהפ"ו כמו שכתבנו, וענין שם שהקל אף בהתקצו בהפסד מרובה], וגם נחל לצנף לזה דעת השאלמות דסבירא לה לעולם בששים: (פד) מגן-אברהם ושי"א: (פז) הפ"ח: (פח) אף דהפג"א אברהם השיג על לשון הבי"ח דכתב 'שמא לא נתחמצה', דמתחמת חסרון דיעצה לא נחשב ספק-ספקא, בהפסד מרובה סבירא גם על ספק-ספקא בזה, ענין ביוה"ד דעה סימן נג סעיף קטן טו בש"ד שם, ואין זה סותר לסימן נה סעיף קטן ד בש"ד, ענין שם, ולש מיר' שלא במקום הפסד מרובה, וכן כתב בחדושי רבי עקיבא איער שם דבהפסד מרובה יש להקל, וגם באלה רבה השיג מפני כמה דברים על דין זה דמגן-אברהם ודעתו ריש כן ספק-ספקא גמורה אף הנחשב ונתחמצה. שמא עתה נתחמצה ונטמעם זה שנית הלשון וכתבתי 'שמא לא נתחמצה עד עכשיו'. וצ"ל-כל-פנים בהפסד מרובה בודאי יש לסמוך להקל. ודע, דאף לרצת הט"ו אברהם, דוקא בשנמצאת החטה באותה מצה דשעודה בידו באותו מקום שנתחך מפנה שאר המצות, אבל אם אחר שנתחכה נטל מה שנשאר בידו למקום אחר ויש נמצאת החטה עליה, אוקה מצה בידה אסורה ונשאר מותר, דלא מתוקנין אסורא במקום למקום ואמרין כן נמצא כן הנה, וכתבם זה נפלה החטה ולא היתה פה מקום לכן, וכן הדין בכרוב שאחר זה, שכתב המגן-אברהם שאם נמצא חטה בטחבית אף מה שבקצרה אסור, הינו דוקא דשהתחבית במקומה עומדת במקום שלקחו ממנה הכרוב בקצרה, וכן כל פהאי ונתא באילו דינים שנתחצרו לקמן [חומר משה]: (פח) רוצה לומר, דשמא היתה החטה בטחבית קדם שנתחמו ממנה לקצרה, ונאסר אז כל מה שבטחבית, ואף להאמרין שחמץ הפסח אינו אסור בצונן יש לחשש שמא נבכשה החטה משה לעת בתוף הטחבית, וכל כביש מצה-לפת הרי הוא כמבשל [אחרונים]: (פט) חיי אדם בלשם אליה רבה: (ס) הגר"י: (סא) הינו שמא נפלה שם תוף משה לעת ולא הו"ו צדן כביש, ואם תמצי לומר נפלה קדם לכן, שמא לא נתחצרה עד תוף מצה לעת וס"ו: (סב) מגן-אברהם לקמן בסעיף קטן לג ושי"א: (סג) וענין במתחבית-השקל מה שכתב בענין זה בסעיף קטן לג בשם הפסד חמ"ד משה⁶⁰:

תרגום: 1 משקלה צטיי מפרות קטנים הגדלים סמוך לארץ, מין דבדכרים.

